

Platón: Lakoma (ford.: Jánosy István) (részlet Arisztophanész beszédéből)

[...] Egykori természetünk [...] egész más volt, mint ez a mostani. Először is az ember akkor háromnemű volt, nem mint most, kettő: hím és nő, hanem harmadikul még e kettő elegye is, amely ma már kiveszett, csak a neve maradt fenn. Ez volt ti. a „hímnő”, alakja és neve a kettőnek: férfinak és nőnek összetétele. Most már kiveszett, neve is csak csúfnévként maradt fenn. Mindhárom fajta ember gömb alakú volt, háta és oldala körkörös. Négy keze volt, combja ugyanannyi, mint keze; gömbölyű nyakán két arca, egymáshoz teljesen hasonlóak, és a két szemközt néző orcának egyetlen kobakja. Négy fülük volt, szeméremtestük kettő, és így tovább minden más micsodájuk – ahogy mindebből ki-ki elképzeli. Főlegyenesedve jártak, úgy, mint most, s bármely irányban mozogtak. Ám ha száguldani akartak: mint a cigánykereket hányók, akik kezükön-lábukon buckóznak – körbe a nyolc végtagjukra nehezkedve gurultak. Azért volt három fajtájuk, mert a Naptól származtak a férfiak, a Földből a nők, és a Holdtól azok, akiknek részük volt mindkettőből. Gömbölyűek voltak maguk is, a járásuk is, hiszen szüleikre hasonlítottak.

Erejük, hatalmuk iszonyatos volt, ádáz felfuvalkodásban feszengetek, az istenekre is kezet emeltek, [...] megostromolták az Eget, az istenek leigázására. Ekkor Zeusz és a többi istenek tanácsot tartottak, mit kezdjenek velük, de nem sütöttek ki semmit, nem volt tanácsos ugyanis megölni őket, ahogy a gigászokat mennykövekkel kalapálták el, hiszen akkor az emberektől kapott minden áldozatnak és tiszteletajándéknak befellegzenék – viszont azt se tűrhetik, hogy tovább így betyárkodjanak. Végre Zeusz nagy nehezen kibökte: „Azt hiszem, kisütöttem, mint maradjanak fenn mégis az emberek, úgyhogy azért véget is vessünk féktelenségüknek, meggyöngítvén őket.

Nohát, egyenként kettényesem őket, és így gyöngébbek lesznek, s ugyanakkor nagyobb számuk révén még hasznosabbak. És majd, főlegyenesedve, két lábon járnak. Ha aztán ismét betyárkodni méltóztatnak, és megint nem nyughatnak, akkor újra kettészelem őket, aztán egy lábon szökdécselhetnek.” Erre kettévágta őket, mint a gyümölcsöt szokás, ha meg akarják aszalni, vagy ahogy a főtt tojást vágják el hajszállal. Kettényesvén mindegyiket, megparancsolta Apollónnak, hogy fordítsa meg a fejüket, s fele-nyakukat a vágás felé, hadd szúrja az folyton a szemüket, hogy tanuljanak tisztességet – a sebet meg hegessze be. Apollón erre eltekerte az ember arcát, bőrét mindenfelől odahúzkodta, amit ma hasnak nevezünk, és ahogy a pénzeszacskót összefogják, összemarkolta egyetlen szájja, és a has kellős közepén bekötötte – ezt hívják köldöknek. A többi sok-sok ráncot, szétsimította, és kiképezte a mellkast, lévén olyan szerszáma hozzá, mint a cipészeknek van, amivel a sámfán elsimítják a bőr ráncait, és csak néhány redőt hagyott meg a has- és köldöktájon, hajdani állapotukra való emlékeztetőül.

Miután az emberi természet így kettéhasított, ki-ki sóvárgott a másik fele után: egymást átkarolták, és úgy tartották átölelve, mert csak egyesülni áhítoztak, és inkább meghaltak az éhségtől és tétlenségtől, mert egymás nélkül semmit sem akartak csinálni. És amikor az egyik fél meghalt, és megözvegyült a másik, az élve maradt egy másik magános felet keresett, és azzal fonódott össze, akár ha egy teljes nőnek félbemetszett felére lelt, mai értelemben vett nőre, akár egy férfiéra, és sorra így sorvadtak el. Végre Zeusz megkönyörült rajtuk, [...] s lehetővé tette, ha férfi nőre lel; ölelésével anyává tegye, és így szaporodjanak [...] Azóta gerjed az emberekben egymás iránt szerelem – ez varázsolja vissza őket hajdani állapotukba, s megkísérli a kettőből egygyéforrasztásukat és az emberi természet megorvoslását. Tehát mindegyikünk egy egész ember fele, egyből vagyunk kettőbe vágva, mint a félszegúszóhal.

Mind csak keressük hiányzó másik felünket.[...] Ha aztán rátalál igazi másik felére [...] csodálatosan rabjává lesz vonzalmának, önnön másának, szerelmének, s úgyszólván a világért se bocsátanak el egymást egy pillanatra sem. És így múlatják el egész életüket egymással, s képtelenek kinyögni, tulajdonképpen mit is akarnak egymástól. Mert senki se higgye, hogy csak a puszta szeretkezésért kívánja ily végtelen sóvárgással egyik a másikat. Világos, hogy lelkük valami más után sóvárog, amit képtelen szavakba foglalni, csak sejteti vágyát, és célozgat rá. S ha most Héphaisztosz – amikor ők ölelkeznek –, kezében szerszámaival, hozzájuk lépne és megkérdezné: „Lelkeim, mit szeretnétek egymástól, minek a megvalósulását?” – és látván azok zavarát, tovább faggatóznék: „Arra sóvárogtok-e, hogy egygyé forrjatok, és éjt-nap egy pillanatra se válhassatok el többé? Ha erre vágytok, én ugyan összeszerkesztelek benneteket kettőből egygyé, úgyszólván egyetlenné lesztek el, amíg éltek, egyetlen testben, és ha meghaltok, akkor is az Alvilágban nem két, hanem egy halottként tengődtek. Döntsétek el, vajon erre áhítoztok-e, és üdvözt-e ha elnyeritek” – tudva tudjuk, hogy ennek hallatára egy se mondana nemet, vagy jeleznék, hogy mást szeretne, hanem mind meg lenne győződve: azt hallja, amire már régóta sóvárog, hogy kedvesére találva és egygyé olvadva vele, a kettőből egygyé legyenek. Oka ennek az, hogy eredetileg ugyanez volt a természetünk, és egyetlen egész voltunk; és épp ez egész voltunk áhítása és hajszolása a szeretet.[...]